

Sygn. akt IV CSK 462/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej (...) w W. przeciwko Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo - Kredytowej w S. o stwierdzenie nieważności uchwały ewentualnie ustalenie, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 stycznia 2008 r., skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 15 czerwca 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 180 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 15 czerwca 2007 r. oddalił apelację pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w S. od wyroku Sądu Okręgowego G., którym ten Sąd ustalił, że nieważne są uchwały nr 2 i 3 zarządu

pozwanej z dnia 14 listopada 2003 r. zobowiązujące osoby odpowiedzialne za kontrolę wewnętrzną i windykację w spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych do ukończenia wymienionych w tych uchwałach szkoleń zakończonych egzaminem. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło stanowisko, że podjęcie tych uchwał nie mieściło się w uprawnieniach nadzorczych pozwanej, wynikających z art. 35 pkt 5 ustawy z 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.; dalej – „ustawa s.k.o.k.”). Zdaniem Sądu Apelacyjnego dla uznania, że podejmując te uchwały pozwana przekroczyła swoje kompetencje, w istocie wystarczające jest odwołanie się do art. 10 ust. 2 ustawy s.k.o.k., który upoważnia Kasę Krajową do określenia kwalifikacji, jakie powinni mieć członkowie zarządu, a nie osoby objęte zaskarżonymi uchwałami.

Skarga kasacyjna pozwanej - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 1, 2 § 1, art. 199 § 1 pkt 1 i art. 379 pkt 1 k.p.c. oraz art. 10 i 35 pkt 5, 40 ustawy s.k.o.k., a także art. 189 k.p.c., i zmierza do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota zarzutów skargi kasacyjnej sprowadza się do twierdzenia, że sprawa o stwierdzenie nieważności uchwał nr 2 i 3 zarządu pozwanej z dnia 14 listopada 2003 r. zobowiązujących osoby odpowiedzialne za kontrolę wewnętrzną i windykację w spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych do ukończenia wymienionych w tych uchwałach szkoleń zakończonych egzaminem nie jest sprawą cywilną, w której przysługuje droga sądowa przed sądem powszechnym (art. 2 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny, wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, trafnie uznał, że działania podejmowane przez Kasę Krajową (jako meta – spółdzielnię), które dotyczą praw i obowiązków jej członków, czyli spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, są działaniami w ramach stosunku członkostwa w Kasie Krajowej, czyli w ramach stosunku cywilnoprawnego. Dotyczy to również - jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 stycznia 2007 r., IV CSK 342/06 Pr. Bankowe 2007/9/9 - działań podejmowanych „na rzecz członków”, a przewidzianych w art. 35 ustawy s.k.o.k.

Oznacza to, że możliwość kwestionowania ich zasadności przez członka spółdzielni na drodze sądowej nie może być skutecznie podważana; do rozpoznawania takich spraw nie są powołane sądy szczególne ani dla spraw takich przepisy szczególne nie przewidują właściwości innych organów. Ustanowienie w statucie spółdzielni postępowania wewnątrzspółdzielczego także nie ogranicza dochodzenia przez członków

ich praw na drodze sądowej (art. 32 § 3 Pr. spółdz.). Zarzuty skargi kasacyjnej naruszenia art. 1, 2 § 1, art. 199 § 1 pkt 1 i art. 379 pkt 1 k.p.c. należało zatem uznać za bezzasadne.

Za bezzasadny również należało uznać zarzut naruszenia art. 10 ust. 2 i art. 35 pkt 5 ustawy s.k.o.k. W art. 35 pkt 5 ustawy s.k.o.k., a także w jego pkt 9 zostały określone funkcje nadzorcze Kasy Krajowej. W ramach tych funkcji Kasa Krajowa może określać normy dopuszczalnego ryzyka w działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Przy ustaleniu istoty norm dopuszczalnego ryzyka zachodzi potrzeba odwołania się do regulacji tych norm w Prawie bankowym. Kasy bowiem wykonują działalność bankową, a w takim razie muszą, podobnie jak banki, w tej działalności kierować się normami określającymi poziom dopuszczalnego ryzyka bankowego. Istota tych norm jest taka sama, ponieważ istota działalności banków i kas jest identyczna – w jednym i drugim przypadku jest to działalność depozytowo-kredytowa. Działalność ta powinna być objęta nadzorem państwowym, najlepiej specjalistycznym nadzorem bankowym, co występuje w przypadku banków. Natomiast spółdzielcze kasy oszczędnościowo - kredytowe oraz Kasa Krajowa działają w tym zakresie bez jakiegokolwiek nadzoru państwowego. Niewątpliwie normy dopuszczalnego ryzyka wyznaczają granice działalności banków i kas, których przekroczenie grozi ich prawidłowemu funkcjonowaniu. Chodzi tu o granice określające możliwość podejmowania przedsięwzięć należących do zakresu ich działania, których przekroczenie może spowodować naruszenie ich stabilności finansowej, podważać bezpieczeństwo zgromadzonych w nich środków, a nawet powodować zagrożenie bytu banku lub kasy. Granice te częściowo określa już sama ustawa, np. w art. 126 i 128 ust. 1 Prawa bankowego, czy w art. 30 ustawy s.k.o.k. W pozostałej części granice te dla banków dookreśla Komisja Nadzoru Finansowego (na podstawie art. 137 pkt 3 i art. 128 ust. 6 pkt 8 Prawa bankowego), a dla spółdzielczych kas - Kasa Krajowa (na podstawie art. 35 pkt 5 ustawy s.k.o.k.). Uwzględniając bardziej szczegółową w tej mierze regulację ustawy Prawa bankowego trzeba przyjąć, że normy dopuszczalnego ryzyka mają charakter przedmiotowy. W takim zaś razie Kasa Krajowa może jedynie określać normy dopuszczalnego ryzyka o charakterze przedmiotowym. Nie może ustalać kwalifikacji, tzn. jakie kwalifikacje powinny mieć osoby odpowiedzialne w spółdzielczych kasach za kontrolę wewnętrzną i windykację, gdyż byłyby to ewidentnie normy o charakterze podmiotowym. Sąd Apelacyjny trafnie zatem uznał, że ustalenie

kwalfikacji dla tych osób, jako nieprzewidziane wprost przez ustawę, było niedopuszczalne w ramach norm dopuszczalnego ryzyka.

Na koniec, za bezzasadny także należało uznać zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. Ani ustawa s.k.o.k., ani Prawo spółdzielcze, do którego w zakresie w niej nie uregulowanym odsyła ta ustawa (art. 2 i 33 ust. 2), nie wyłączają dopuszczalności powództwa o ustalenie nieważności uchwały zarządu spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej (spółdzielni). Powództwo o ustalenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni także nie jest wprost przewidziane żadnym przepisem, ale w sposób nie budzący wątpliwości dopuszczalność takiego powództwa wynika z art. 42 § 9 Prawa spółdzielczego. Jego podstawę, tak jak i podstawę powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zarządu spółdzielni, także uchwały Zarządu Kasy Krajowej, stanowi art. 189 k.p.c.

Uchwały, których stwierdzenia nieważności dotyczy sprawa, tworzą obowiązki po stronie spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych. Powódka ma więc interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności tych uchwał. Interes ten nie może zostać zaspokojony w inny sposób niż przez wytoczenie powództwa o ustalenie nieważności uchwały.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.